

หลักความเป็นกลางกับการพิจารณาทางปกครอง

กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้มีการนำหลักความเป็นกลางมากำหนดเป็นเงื่อนไขในเหตุต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองในเรื่องหนึ่งเรื่องใด เพื่อให้การพิจารณามีความเป็นกลาง และให้เป็นธรรมแก่คู่กรณีหรือผู้ที่ตกอยู่ภายใต้บังคับของคำสั่งทางปกครอง และยังถือเป็นขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญที่ต้องระวังเนื่องจากมีผลต่อความชอบด้วยกฎหมาย

หลักความเป็นกลางเกิดจากแนวความคิดที่ว่า หากบุคคลมีอำนาจสั่งการในเรื่องที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสีย บุคคลนั้นก็จะสูญเสียความเป็นกลางและไม่อาจสั่งการโดยปราศจากอคติได้ หลักนี้จึงนำมาใช้ในองค์กรของรัฐที่มีอำนาจวินิจฉัยตัดสินในเรื่องต่าง ๆ^๑ ดังนั้น หลักความเป็นกลางจึงถือเป็นหลักที่มีความสำคัญมากในการพิจารณาทางปกครอง เพราะเป็นหลักประกันความเป็นธรรมว่าเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาทางปกครองไม่มีส่วนได้เสียกับคู่กรณี

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕ ได้ให้นิยามของคำว่า “การพิจารณาทางปกครอง” หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง ซึ่งการพิจารณาทางปกครองมีผลต่อความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง จึงมีการนำหลักความเป็นกลางมาใช้กับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการกระบวนการพิจารณาทางปกครอง เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ที่จะต้องตกอยู่ภายใต้คำสั่งทางปกครอง โดยกำหนดให้ต้องมีการแจ้งสิทธิและหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองให้คู่กรณีทราบ อีกทั้งต้องให้คู่กรณีมีโอกาสได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน

๑. หลักความเป็นกลางกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

มาตรฐานของเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่พิจารณาและทำคำสั่งทางปกครองมีการกำหนดหลักการดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๑๓ และ มาตรา ๑๖

มาตรา ๑๓ เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

(๑) เป็นคู่กรณีเอง

(๒) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี

(๓) เป็นญาติของคู่กรณี คือเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น

(๔) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณี

(๕) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของคู่กรณี

(๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ วรรคแรก ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง เจ้าหน้าที่หรือกรรมการผู้นั้นจะทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นไม่ได้

^๑ ภัสวรรณ อุซุงค้อมร. (๒๕๕๙). “ความเป็นกลางของเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาทางปกครอง”. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย*, ๘(๑), ๔๘๕. สืบค้นจาก <http://www.ojs.lib.buu.ac.th/index.php/law/issue/view/๕๖๙>

โดยศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์^๒ ได้อ้างถึงคำอธิบายของศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วรพจน์ วิศวตพิชญ์ ซึ่งได้อธิบายในเรื่องนี้ไว้ว่าพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งหรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองมีส่วนได้เสียไว้ในสองมาตราด้วยกัน กล่าวคือ กรณีมาตรา ๑๓ เป็นเรื่องที่บุคคลมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคู่กรณีซึ่งเป็นเหตุชวนให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยได้ว่าบุคคลดังกล่าวอาจจะทำการพิจารณาทางปกครอง โดยอาจมีอคติหรือความลำเอียง ส่วนกรณีตามมาตรา ๑๖ นั้น เป็นพฤติการณ์อื่นที่อาจทำให้ผู้อื่นเกิดความเคลือบแคลงสงสัยอาจจะทำการพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง

ต่อมาเพื่อให้การพิจารณาทางปกครองมีความเป็นกลางมากยิ่งขึ้นนายกรัฐมนตรีจึงออกกฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. ๒๕๖๖ ฉบับลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๓ (๖) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมว่า

เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

- (๑) เคยเป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี
- (๒) เป็นหรือเคยเป็นผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสกับคู่กรณี
- (๓) เป็นหรือเคยเป็นผู้ซึ่งอยู่กินกับคู่กรณีที่เป็บุคคลเพศเดียวกันโดยกำเนิดในลักษณะเดียวกันกับชายหญิงที่อยู่กินกันฉันสามีภริยา

(๔) เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานในความเป็นจริงไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องในความเป็นจริงนับได้เพียงภายในสามชั้นของคู่กรณี

(๕) เป็นหรือเคยเป็นบุตรบุญธรรมของคู่กรณี หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้รับคู่กรณีเป็นบุตรบุญธรรม

(๖) เป็นลุง ป้า น้า อา ของคู่กรณี

(๗) เป็นผู้พักอาศัยอยู่ร่วมกับคู่กรณีในสถานที่เดียวกันในลักษณะครัวเรือนเดียวกัน

(๘) เป็นลูกจ้างหรือที่ปรึกษาซึ่งได้รับค่าตอบแทนของคู่กรณี

๒. ตัวอย่างคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับหลักความเป็นกลางในการพิจารณาทางปกครองของเจ้าหน้าที่

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ.๓๕๕/๒๕๕๓ คดีหมายเลขแดงที่ อ.๕๗/๒๕๕๕ :

ตามข้อ ๒ ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่กรณีการให้หรือไม่ให้รับทุนการศึกษาเป็นคำสั่งทางปกครอง ฉะนั้น การดำเนินการพิจารณาเพื่อให้หรือไม่ให้รับทุนการศึกษา จึงต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และประธานกรรมการคัดเลือกผู้รับทุนการศึกษาของผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้เสนอตนเองเป็นผู้รับทุนการศึกษาของผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงเป็นคู่กรณีผู้อยู่ในบังคับหรือจะอยู่ในบังคับคำสั่งทางปกครอง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทำการพิจารณาหรือร่วมพิจารณาคัดเลือกผู้รับทุนการศึกษาของผู้ฟ้องคดีและลงมติเห็นชอบให้ตนเองเป็นผู้รับทุนการศึกษาดังกล่าว คำสั่งให้ทุนการศึกษาดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่พิจารณา และขัดต่อหลักความเป็นกลางตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

^๒ ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพฯ: วิญญูชน; ๒๕๖๔. หน้า ๑๖๖ - ๑๖๗

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ.๓๐๓/๒๕๕๑ คดีหมายเลขแดงที่ อ.๒๔๑/๒๕๕๕ :
การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดี ซึ่งมีผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นผู้ใช้อำนาจพิจารณาโทษทางวินัยผู้ฟ้องคดีและ
ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยผู้ฟ้องคดี มีมูลเหตุมาจากการที่ผู้ฟ้องคดีร้องเรียนผู้บริหารและคณะกรรมการพิจารณา
ความดีความชอบของข้าราชการครูในสังกัดว่ากระทำการโดยมิชอบในการพิจารณาความดีความชอบประจำปี
และเรื่องอื่น ๆ พฤติการณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในการดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดี จึงเป็นกรณีที่มีเหตุซึ่งมี
สภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาโทษไม่เป็นกลางและมีพฤติการณ์ที่มีเหตุให้เกิดความเคลือบแคลง
สงสัยได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองอาจจะทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง
ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงทำการพิจารณาดำเนินการทางวินัยและลงโทษผู้ฟ้องคดีไม่ได้ ตามมาตรา ๑๖ แห่ง
พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ.๗๔๘/๒๕๕๔ คดีหมายเลขแดงที่ อ.๑๓๒/๒๕๕๘ :
ผู้ถูกฟ้องคดีแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงผู้ฟ้องคดี เป็นคณะกรรมการชุดเดียวกันกับที่เคย
แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ในการสืบสวนข้อเท็จจริงและแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อให้ได้
ข้อเท็จจริงว่า มีการกระทำความผิดหรือไม่ อย่างไร คณะกรรมการทั้งคณะย่อมเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่สืบสวน
หาข้อเท็จจริง จึงอาจทำให้การพิจารณาใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง
มีความโน้มเอียงไปตามความเห็นเดิมที่ได้เคยพิจารณาไปแล้วตามผลการสอบสวนข้อเท็จจริง คำสั่งลงโทษ
ไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ.๔๒๑/๒๕๕๔ คดีหมายเลขแดงที่ อ.๕๐๑/๒๕๕๘ :
การที่กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้หัวหน้าหน่วยงานที่เกิด
ความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้น แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง
และนำผลการสอบข้อเท็จจริงนั้นมาประกอบการพิจารณาออกคำสั่งให้มีการชำระเงินชดเชยค่าสินไหมทดแทน
โดยพระราชบัญญัติและระเบียบดังกล่าวมิได้กำหนดห้ามมิให้หัวหน้าหน่วยงานผู้อยู่ในข่ายเป็นคู่กรณีหรือ
การมีสภาพร้ายแรงที่อาจทำให้การสอบสวนหรือการมีคำสั่งดังกล่าวมีข้อน่าสงสัยเกี่ยวกับความเป็นกลาง
ในการทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นได้ ดังนั้น จึงต้องนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ
ราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาใช้บังคับ

เมื่อรับฟังข้อเท็จจริงได้ว่า นาย ช. เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดเชยเงินคืน และตนเอง
อยู่ในบังคับคำสั่งดังกล่าวที่จะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน นาย ช. จึงเป็นคู่กรณีซึ่งต้องห้ามมิให้ดำเนิน
กระบวนการพิจารณาทางปกครองใด ๆ เกี่ยวกับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวตั้งแต่ต้น คือออกคำสั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดทางละเมิดและหรือทำหน้าที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง
จนกระทั่งออกคำสั่งให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทน ตามนัยมาตรา ๑๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ
ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ อีกทั้งการดำรงตำแหน่งของ นาย ช. ย่อมอยู่ในข่ายที่ต้องถูกสอบสวนหาผู้รับผิดชอบ
ทางละเมิดในมูลกรณีตามคำฟ้องมาตั้งแต่ต้น นาย ช. จึงถือเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีเหตุอื่นนอกจากการเป็นคู่กรณีที่
มีสภาพร้ายแรง อันต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ที่มีให้เป็นผู้ออกคำสั่ง
แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และกระทำหน้าที่กรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ความรับผิดทางละเมิด
ตลอดจนทำหน้าที่ออกคำสั่งให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนด้วย เนื่องจากอาจทำให้การสอบสวนและการออก
คำสั่งนั้นไม่เป็นกลางได้ จึงเป็นกรณีที่นาย ช. ดำเนินกระบวนการพิจารณาทางปกครองโดยไม่ดำเนินการตาม

หลักเกณฑ์และขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นสาระสำคัญ และเป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจ คำสั่งพิพาก จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ.๑๓๙๕/๒๕๕๕ คดีหมายเลขแดงที่ อ.๔๓๑/๒๕๖๐ :
ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับการอุทธรณ์และร้องทุกข์จะต้องมีความเป็นกลางหรือไม่มีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น ๆ ตามนัยมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น เมื่อคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งทางปกครอง การดำเนินการทางวินัยและการแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนวินัยจึงเป็นการพิจารณาทางปกครอง ซึ่งบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ พิจารณาทางปกครองจะต้องมีความเป็นกลางตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และหากผู้นั้นไม่มีความเป็นกลาง จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่านาย จ. เคยเป็นกรรมการในคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และนาย ม. เคยเป็นกรรมการในคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง บุคคลทั้งสองได้เข้าร่วมการพิจารณาอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการและมีมติให้ยกอุทธรณ์ กรณีย่อมเป็นการคาดหมายได้ว่า นาย จ. และ นาย ม. ย่อมต้องมีความเห็นเช่นเดิมตามความเห็นของคณะกรรมการสอบวินัยซึ่งตนทำหน้าที่เป็นกรรมการ อันเป็นความเห็นที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ฟ้องคดี ดังนั้น ถึงแม้เหตุดังกล่าวจะมีใช้เหตุความมีส่วนได้เสียตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ก็ตาม แต่กรณีนี้ย่อมเป็นเหตุซึ่งมีสภาพ ร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง จึงไม่อาจทำการพิจารณาทางปกครองได้ ตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน อีกทั้งเมื่อการพิจารณาเรื่องดังกล่าวไม่ใช่เรื่องจำเป็นเร่งด่วน ตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ดังนั้น การมีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี จึงเป็นคำสั่ง ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๓. การนำหลักความเป็นกลางมาใช้กับกฎหมาย ระเบียบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

หลักความเป็นกลางเป็นหลักการสำคัญในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง เนื่องจากเป็น หลักประกันความเป็นธรรมให้แก่คู่กรณีว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาทางปกครองไม่มีส่วนได้เสียในเรื่อง ที่ทำการพิจารณาดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ซึ่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตระหนักถึงความสำคัญของ หลักการดังกล่าว จึงนำหลักความเป็นกลางในการพิจารณาทางปกครองมากำหนดเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับ กระบวนการพิจารณาเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใด ได้แก่ กระบวนการพิจารณาวินิจฉัย ความผิดวินัยการเงินการคลังของรัฐ ตลอดจนกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์และการพิจารณา วินิจฉัยอุทธรณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการพิจารณาวินิจฉัยความผิดวินัยการเงิน การคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อ ๑๗ วรรคแรก ประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการเจ้าของเรื่องหรือผู้ช่วยกรรมการเจ้าของเรื่อง อาจถูกคัดค้านได้เพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่รับผิดชอบหรือพิจารณา
- (๒) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของผู้ถูกกล่าวหา
- (๓) เป็นญาติของผู้ถูกกล่าวหา คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดา หรือมารดา หรือเป็นลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น

(๔) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้พิทักษ์ หรือผู้แทน หรือตัวแทนของผู้ถูกกล่าวหา

(๕) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ของผู้ถูกกล่าวหา

(๖) กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ข้อ ๑๘ วรรคแรก เมื่อมีการคัดค้านตามข้อ ๑๗ ให้ผู้ถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องการคัดค้านนั้นแล้ว และให้ประธานกรรมการเรียกประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเหตุแห่งการคัดค้านโดยเร็ว

๓.๒ ประกาศคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อ ๑๕ วรรคแรก ผู้ร้องทุกข์หรือคู่กรณีในการร้องทุกข์อาจคัดค้านผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามข้อ ๔ ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจ หรือเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว

(๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ร้องทุกข์หรือเป็นคู่กรณีในการร้องทุกข์

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ร้องทุกข์หรือคู่กรณีในการร้องทุกข์

(๔) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางสมรสกับบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องทุกข์หรือคู่กรณีในการร้องทุกข์

๓.๓ ประกาศคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

ข้อ ๒๑ วรรคแรก ผู้อุทธรณ์อาจคัดค้าน คตง. อ.ก.ตง. หรืออนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ กรณีดังต่อไปนี้

(๑) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษทางวินัยหรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

(๒) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษทางวินัยหรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้อุทธรณ์

(๔) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ

(๕) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยหรือการสั่งให้ออกจากราชการที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ

(๖) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางสมรสกับบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์

๓.๔ สำหรับการดำเนินการทางวินัย ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓๔ ได้กำหนดให้การดำเนินการทางวินัยเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และหนังสือเวียนเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยอนุโลม เว้นแต่คณะกรรมการจะกำหนดเป็นอย่างอื่น โดยหลักความเป็นกลางของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการดำเนินการทางวินัยได้ถูกกำหนดไว้ใน กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๒๒ ประกอบข้อ ๓

กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

ข้อ ๓ การกล่าวหาที่จะดำเนินการตามกฎหมาย ก.พ. นี้ ถ้าเป็นกล่าวหาเป็นหนังสือให้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (๑) ระบุชื่อของผู้กล่าวหา และลงลายมือชื่อผู้กล่าวหา
- (๒) ระบุชื่อหรือตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา หรือข้อเท็จจริงที่เพียงพอให้ทราบว่าเป็นการกล่าวหาข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใด
- (๓) ระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งการกระทำที่มีการกล่าวหาเพียงพอที่จะเข้าใจได้ หรือแสดงพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสืบสวนสอบสวนต่อไปได้

ในกรณีที่เป็นการกล่าวหาด้วยวาจา ให้ผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับฟังการกล่าวหาจัดให้มีการทำบันทึกคำกล่าวหาที่มีรายละเอียดตามวรรคหนึ่ง และให้ผู้กล่าวหาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๒๒ เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้ กรรมการสอบสวนอาจถูกคัดค้านได้

- (๑) เป็นผู้กล่าวหาตามข้อ ๓
- (๒) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของผู้กล่าวหาตามข้อ ๓
- (๓) เป็นญาติของผู้กล่าวหาตามข้อ ๓ คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น
- (๔) เป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับคู่หมั้นหรือคู่สมรสของผู้ถูกกล่าวหา
- (๕) เป็นผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่สอบสวน
- (๖) เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะกระทำผิดตามเรื่องที่กล่าวหา
- (๗) เป็นผู้ที่มีเหตุอื่นซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การสอบสวนไม่เป็นกลางหรือเสียความเป็นธรรม

ดังนั้น การพิจารณาแต่งตั้งเจ้าหน้าที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณา วินิจฉัยความผิดวินัยการเงินการคลังของรัฐ การพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ หรือกระบวนการดำเนินการทางวินัย ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่พิจารณาทางปกครองเพื่อจัดให้มีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดต้องคำนึงถึงกฎหมายดังกล่าวและตรวจสอบในทางข้อเท็จจริงว่า เจ้าหน้าที่ที่นั้นคุณสมบัติและข้อต้องห้ามตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวหรือไม่ อย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง